

5874. AAN DE THOU ¹⁾. (H. A.)

Je croy que vous serez bien estonné d'entendre qu'après les bonnes apparences que vous pensiez avoir trouvées dans l'esprit du Roy pour le succes de nostre affaire, il a pleu à S. M. me faire dire par M. le comte de Brienne, qu'elle persiste absolument dans sa resolution, et entend qu'on ayt à mettre un gouverneur catholique à Orange, s'estonnant de ce qu'on l'importune si souvent d'une chose où il y a longtemps qu'elle s'est expliquée. Ce qui me touchant vivement, tant pour le tort que se faict ce grand Roy à soy mesme, que pour la violence manifeste qu'on faict souffrir à mon Maistre, je n'ay pu m'empescher, Monsieur, de faire veoir à mondit Sr. le comte de Brienne l'extraict d'une seconde lettre de M. van Beuningen ²⁾ qui va cy joint, et comme il m'en a demandé copie pour la faire veoir au Roy, je la luy ay donnée, pour si, peut estre, de semblables raisonnemens pouvoient porter quelque coup sur ceux de S. M., que personne de ces ministres ne peut comprendre. Je vous en laisse juger, Monsieur, et vous supplie tres humblement d'avoir la bonté de m'enseigner quelle route j'ay à prendre en une occurrence si fascheuse et si estonnante, car de chez nous je ne voy pas que les Princes tuteurs se puissent disposer à recevoir aucune clause ou condition prejudiciable aux droicts du Prince leur pupille; en suite nous voila sur le penchant d'une rupture qui ne pourra causer que de tres mauvais effects, comme vous le scavez mieux que moy, qui suis A S.^t Germain, 1 d'Aoust 1662.

Si vous me faittes l'honneur de quelque mot de response, je loge chez le nommé Melin, marchand de vin et drapier proche de la Croix. — Mon petit Maistre a esté rudement atteint d'une fiebvre continue, qui a duré quatre jours et autant de nuicts ³⁾, et mis tout le país en alarme. Mais Mad. la Princesse me mande que, graces à Dieu, il est hors de danger.

5875. PREDIKANTEN EN OUDERLINGEN TE ORANJE ⁴⁾. (H. A.)

De heer Vial de Dallion, een onzer predikanten, dreigt ons te verlaten; zoudt gij niet alles willen aanwenden, dat hij voor ons behouden blijft? D'Orange, 2^o Aoust 1662.

5876. VIAL DE DAILLON ⁵⁾. (H. A.)

Het consistorie zou gaarne zien, dat de Prinses Douariere aan het Fransche hof haar invloed aanwendde, dat ik hier zonder hindernis mijn ambt kan uitoefenen.

1) Kopic van andere hand; alleen het laatste gedeelte van het postscriptum is door Huygens zelf geschreven. — Zie No. 5861.

2) No. 5870.

3) Dit **wordt** bericht in den brief van de Prinses Douairière van 27 Juli (No. 5867 a).

4) De **brief** is door dezelfde heeren onderteekend als No. 5837.

5) Zie blz. 425.

Dat geeft echter uitstel, en ik zou gaarne spoedig heengaan, daar ik zeer verlang mijne volledige vrijheid terug te hebben. Denkt gij nog eens aan de zaak van mijn schoonvader, den heer de Montieres? Hij zou gaarne zien, dat zijne zaak door onpartijdige rechters werd beoordeeld. A Orange, ce 2 Aoust 1662.

5877. J. SAUZIN. (H. A.)

Hierbij gaat een brief van het Bureau ¹⁾, waaruit de waarheid blijkt van hetgeen ik u schreef. Heden wachten wij een wagen met zout en zullen den voerman dwingen de rechten te betalen „en essence, et non pas en deniers”. D’Orange, ce II d’Aoust 1662.

5878. PRINSES AMALIA VAN ORANJE. (H. A.)

Z. M. blijft dus op de voorwaarde staan. Hierbij gaat kopie van de brieven uit Engeland en Berlijn en ook van een brief van den heer van Zuylestein, die de beraadslaging over deze zaak in den Raad van State van Engeland heeft bijgewoond ²⁾. Gij ziet, dat die meeningen overeenkomen, en dat ook besloten is gebruik te maken van de tusschenkomst van Lord Hollis ³⁾, die als gezant naar Frankrijk gaat, en zoo mogelijk van die van onze gezanten. Tot het laatste tracht ik de Staten Generaal te bewegen, en ik heb den Keurvorst verzocht, zijn gezant te bevelen, zich bij die heeren aan te sluiten. Wij moeten maar weer geduld hebben, zooals de Koningin Moeder van Engeland zoo beleefd is mij te schrijven. Doe gij intusschen bij de ministers wat gij kunt. Ik vertrek naar Turnhout en kan niet schrijven aan de hertogin de la Tremouille ⁴⁾; wilt gij haar uit mijn naam gelukwenschen met het huwelijk van hare dochter, de hertogin van Weymar ⁵⁾? A la Haye, ce 3^e Aoust 1662.

Hierbij gaat de resolutie der Staten over de tusschenkomst van hun gezant te Parijs ⁶⁾; ik ontvang juist het stuk.

5879. AAN GRAAF DE BRIENNE JR. ⁷⁾. (H. A.)

Pour conclusion, Monsieur, de tant d’importunitez que vous avez esté content de recevoir de moy je ne vous demande plus qu’une grace:

1) Die brief is verloren gegaan.

2) Zij zijn alle drie bij de papieren. De Koning en de Keurvorst waren er tegen, om toe te geven.

3) Zie beneden.

4) Zie III, blz. 449.

5) Maria Charlotte hertogin de la Tremouille († 1682) huwde 18 Juli 1662 te Parijs Bernard, hertog van Saksen-Weimar († 1678).

6) Ook dit stuk is bij de papieren. Den 3^{den} Augustus besloten de Staten-Generaal aan Boreel te schrijven, dat hij zich met den Engelschen gezant in verbinding moest stellen, ten einde te bewerken, „dat het Prinsdom van Orange sonder eenige reserve ofte limitatie van wegen den Coningh van Vranckrijk aen de Heere Prince van Orange moge worden gerestitueert.” Hij moet verder den Heer van Zuilichem in alles helpen. — Zie over Hollis, blz. 405.

7) In K. A. is eene minuut van denzelfden inhoud.

C'est que me voyant à la veille d'estre rappellé en un païs, où il est bien certain que j'entendray parler de vostre incomparable Roy en des termes qui me feront mal au coeur, à moy qui suis si passionnement amoureux de ses grandes vertus,

Je vous supplie de m'instruire en ami de ce que vous jugez que je puisse alleguer pour sa deffense, quand je seray questionné sur les raisons qui l'ont pû induire, sans aucun interest de son service, à traicter plus rudement un Prince voisin, parent, orphelin, heritier de si grands Princes et si affidez serviteurs de la France, qu'il ne voudroit faire le plus chetif de ses propres subjects. Je ne trouve personne en ceste cour qui me puisse resoudre ceste difficulté. Si vous le faictes, Monsieur, assurez vous, que j'employeray vos raisonnemens de mesme qui si vous aviez à les soustenir en Hollande. 4 Aug. 1662, à S.^t Germain.

Serio haec scripsi atque *ἐκ μελεῶ ψυχῆς*, intimo, inquam, mentis affectu; neque si coram Rege sistar uti verear iisdem verbis, profectis ab amore simul et indignatione. Ipsine exhiberi an expediat, tu videris.

5880. AAN GRAAF DE BRIENNE JR. 1). (K. A.)

Ik dank u zeer voor uw geschenk. Wij zullen het over het geloof niet licht eens worden, maar kijk eens in het hierbijgaande boek, *Abrégé des controverses*, van Drelincourt 2). Lutet. Paris., VI Id. Sext. (= 8 Aug.) CIOIOCLXII.

5881. AAN GRAAF F. VAN DOHNA 3). (K. A.)

Nu gij te Turnhout zijt, zult gij van de Prinses Douariere wel hooren, wat hier omgaat. — „Je ne comprends pas assez, Monsieur, ce que vous entendez par ceux qui traverseroyent mes visées, ni de quelle chose j'eusse deu m'aviser plustost. Ce que j'ay proposé de mon fils n'est provenu que de mon zele pour le bien du Maistre, ne trouvant pour lors personne plus douée de capacitez requises à tel employ; et me semble que si ceste ouverture ne fust faicte qu'aujourd'hui, elle ne sçaurait venir qu'à temps, ni vous, Mons.^r, manquer d'y trouver vostre compte. Mais ce sera matiere de dialogue, quand nous aurons l'honneur de vous reveoir” Paris, 8^e Aoust 1662.

1) No. 5880 a. Met briefjes van 9 en 19 Aug. (beide K. A.) vraagt hij antwoord op zijn brief van den 4^{den}.

2) Charles Drelincourt (1595—1669), geb. te Sedan, was sedert 1620 predikant te Charenton. Hij heeft vele boeken geschreven, o. a. *Abrégé des controverses ou sommaire des erreurs de l'Eglise romaine avec leur réfutation par des textes exprès de la Bible de Louvain*, Genève, 1628; het werk is meermalen herdrukt.

3) Kopie.

5882. LUBIERES. (H. A.)

Men maakt veel drukte van het geval van Ollivier; toch zijn wij volkomen in ons recht. Een man van den „fermier des gabelles” is gewond, waarschijnlijk door zijne eigene kameraden. Het best zal zijn, dat gij dadelijk met den Koning en met de heeren le Tellier en Colbert spreekt, opdat er geene voorbarige bevelen worden gegeven, die moeilijk weer kunnen worden ingetrokken. Uit de stukken blijkt, dat Z. H. altijd het recht van „peage” heeft gehad. De heer Blocard ¹⁾ verzoekt, uit naam der nieuwe „fermiers”, het Bureau het ontslag van den heer Delrieu te enregistreeren. Ook daarbij ondervinden de heer Sauzin en ik vele moeilijkheden. Er moest hier iemand zijn van wege Z. H., want wij weten soms niet, hoe wij moeten handelen, daar al zijne rechten worden aangetast en in twijfel getrokken en zijne ambtenaren niet veilig zijn. A Orange, ce 9^e d’Aoust 1662.

5883. HET BUREAU DER DOMEINEN EN FINANCIËN TE ORANJE. (H. A.)

Twee menschen, die zout vervoerden, hebben betaald, maar een derde, Ollivier genaamd, weigert. Wij zenden u hierbij het verbaal van eene samenkomen van de heeren de Lubieres en Sauzin met den „commis du fermier des gabelles du Languedoc” en een ander verbaal van het geval met Ollivier. Er zal wel veel drukte over gemaakt worden. D’Orange, ce 9^e d’Aoust 1662.

5884. J. SAUZIN. (H. A.)

Ik heb nog niet gehoord, dat een brief van de Koningin van Engeland het Parlement bereikt heeft ²⁾. De heer Delrieu wil ontslag nemen. Hierbij gaan een paar verbalen van het gebeurde bij het weigeren van het betalen der inkomende rechten op zout ³⁾. Ook eene memorie van wat ik in de acten gevonden heb over het recht van Z. H. op de „peage en essence” ⁴⁾. D’Orange, le 9 Aoust 1662.

1) Jacques Blocard was sedert 1654 „soubz-fermier general”.

2) Zie No. 5873.

3) Er is een verbaal van Lubières, waarin het Bureau meedeelt, bij de burgemeesters een gewapend geleide te hebben aangevraagd, om den deurwaarder te helpen, en een ander van den deurwaarder Blocard. Olivier, die het zout wilde vervoeren, zonder rechten te betalen, had 12 fuseliers en vele matrozen, met stokken gewapend, bij zich. Zij verwondden één man van het geleide van den deurwaarder, die de paarden wegvoerde. — Ook zijn er nog een paar stukken van Sauzin over deze zaak.

4) Het is een Extraict des Registres du Conseil d’Estat, over de „peage”, uit de jaren 1634 en 1635. — Zie No. 5865.

5885. AAN J. SAUZIN. (H. A.)

Sur ce que vous nous avez adverti par vostre depesche du 19 Juillet ¹⁾ touchant la difficulté qui se rencontroit à faire payer le droict du peage du sel en essence, on a trouvé bon à la Haye de ne remuer point ceste affaire icy presentement, ains qu'on continuera de faire pour la maintenue dudit droict de mesme qu'on en a usé de tout temps. Quant à ce que par vostre derniere du 26^e dudit mois ²⁾ vous me dites touchant le payement des despenses pressées, et qui ne souffriroyent aucun delay, il sera bon que vous m'envoyiez un estat de celles qui se trouveront les plus urgentes, afin que le tout consideré je puisse mander comme quoy on aura à s'y comporter. Pendant quoy si Mons.^r de Beauregard me vouloit croire en ami, il s'estudieroit à faire paroistre en telles et autres occasions le zele qu'il a pour le service de S. A., et asseurement, comme cela pourroit adoucir plusieurs choses passées, il ne s'en trouveroit que fort bien. 10 Aoust 1662.

5886. PRINSES AMALIA VAN ORANJE. (H. A.)

De Koning blijft dus op zijn stuk staan. Wij moeten nu afwachten, wat de verschillende gezanten samen kunnen verkrijgen. Jammer, dat lord Hollis nog niet uit Engeland vertrokken is. Ik ben het met u eens, dat gij geen gunstbewijs kunt aannemen, waar uw Meester beleedigd wordt. Ik zou wel eens willen weten, wat de Koningin van Engeland aan het Parlement van Oranje heeft geschreven. De Turnhout, ce 10^e Aoust 1662.

5887. C. VAN AERSSEN JR. ³⁾. (H. A.)

De laatste dagen is mijn vader iets beter en verlangt naar de dingen, die gij hebt afgezonden. Intusschen gaat het mooie weder voorbij en de koude zal hem kwaad doen. Hij zou gaarne willen, dat gij hier weer terugwaart. De la Haye, ce 10 Aoust 1662.

5888. DE BURGEMEESTERS VAN ORANJE. (H. A.)

De heer de Lubières heeft ons verzocht eenige gewapende mannen te geven, om den deurwaarder, die een voerman moest dwingen rechten te betalen voor zout, voor mishandeling te behoeden. Wij hebben aan dat verzoek voldaan, maar nu zijn er bij dat aanhalen onaangenaamheden voorgevallen en wordt ons ons gedrag verweten. D'Orange, ce 13^e Aoust 1662.

1) No. 5866.

2) No. 5877.

3) No. 5887 a. Een brief van 21 Sept. (H. A.) is even onbelangrijk.

5889. LUBIERES. (H. A.)

De heer de Beauregard en de advocaat-generaal doen al hun best, om de schuld van hetgeen er gebeurd is met betrekking tot de inkomende rechten op den heer Sauzin en op mij te werpen. Uit de inlichtingen blijkt, dat de schuld aan onzen kant niet groot is. Men zal in Parijs wel veel drukte maken over het geval. De man, die gewond werd, is niet gestorven. A Orange, ce 13^e d'Aoust 1662.

5890. J. SAUZIN. (H. A.)

De brieven van den heer de Portelaire zijn door de leden van het Hof niet meer geopend. De Koningin van Engeland heeft een brief aan het Parlement geadresseerd aan den heer de Gaut, die hem aan het Bureau heeft gezonden. Hij zal geopend worden, zoodra het Parlement bijeen is. Hierbij gaat eene memorie van wat er geschied is bij het aanhouden der wagens met zout ¹⁾. Men zegt, dat de graaf van Dona over diezelfde zaak een stuk gericht heeft aan den heer le Tellier. De zaak van de nieuwe „fermiers” is nog niet heelemaal in orde. De tesorier wil nog niet toegeven. D'Orange, ce 16 Aoust 1662.

5891. LUBIERES. (H. A.)

Er zijn hier bij de benoeming der gewone ambtenaren vele onregelmatigheden geschied, die ik tot uwe kennis moet brengen. Ook de advocaat-generaal maakt het mij op alle mogelijke manieren weer lastig en doet alles wat hij wil. De heer de Gaut bekommert zich niet om den brief van den heer le Tellier ²⁾. Ik zou gaarne van u hooren, hoe ik in verschillende zaken moet handelen. A Orange, ce 19^e d'Aoust 1662.

5892. AAN M. LE TELLIER. (H. A.)

On m'escrit d'Orange, que les fermiers de S. A. mon Maistre s'estans mis en devoir il y a quelques jours de recevoir en essence le peage d'une partie de sel montant le Rhosne, en suite des droits et de la prattique dont sadite Alt.^e est en possession immemoriable, ceux qui conduysoyent ledit sel s'y seroyent opposez à main armée. Ce qui ayant donné subject à quelques desordres dont lesdits fermiers apprehendent qu'on ne fasse courrir des bruiets peu conformes à la verité laquelle ³⁾ ils pretendent faire paroistre au premier jour par des informations tres-authentiques, j'ay trouvé necessaire, Monsieur, de vous supplier tres-humblement par ce mot de vouloir tenir la main à ce que S. M. ayt la bonté de suspendre son jugement en cest' affaire jusques à ce que lesdites infor-

1) Zie No. 5884.

2) Zie No. 5850 en 5866.

3) Er staat: *de laquelle*

mations soyent productes, les officiers du Comtat, où la chose est arrivée, travaillans incessamment à les mettre en estat. J'ose m'attendre à ceste faveur dans l'esperance que vous me faictes l'honneur de me croire 21 Aug. 1662.

5893. AAN COLBERT. (H. A.)

(Brief van denzelfden inhoud, maar in andere woorden en andere volgorde dan die aan le Tellier.) 21 Aug. 1662.

5894. AAN J. SAUZIN. (H. A.)

Cellecy servira de response à tout ce qu'on m'a escrit de pardelà tant en publiq qu'en particulier des 22^e et 26^e Juillet ¹⁾, 2^e, 9^e et 13^e du courrant ²⁾, le tout faisant une masse de papier estonnante, et dont la lecture seulement requerroit bien un homme de plus de loisir que je n'en ay.

Vous faictes bien tous ensemble de vous soubmettre aux ordres de S. A. Madame la Princesse Douariere agissant avec le pouvoir et dans la qualité que vous sçavez, de sorte que pour l'avenir je me dispenseray de plus vous exhorter à ce devoir. Je luy ay envoyé les billets rapportez par Mons.^r le commandeur de Gaut, et attens ce qu'il luy plaira d'ordonner là dessus.

Touchant la demission de M. Delrieu au prouffit de M. Colombet et ses associez ³⁾ on peut bien l'enregistrer, ce transport n'ayant point depleu à S. A. de qui je ne lairray pas de retirer un advoeu formel à son loisir. En attendant il sera bon de laisser agir le S^r. Blocard ⁴⁾ au nom desdits associez, regir la ferme, y establir des commis et faire toutes autres choses necessaires pour le bien d'icelle en toute liberté.

Vous avez veu ce que je vous ay mandé par ma dernière du 10^e ⁵⁾ touchant la maintenue du droict de S. A. au peage en essence, et comme il a esté trouvé expedient d'en conserver la possession de mesme que par le passé. Apres cela les officiers de S. A. n'ont que faire de se mettre en peine d'y avoir porté la main, tous y estans obligez. Pour le desordre qui s'en est ensuivi, comme j'ay bien comprins avec vous autres qu'il importoit de prevenir à la cour les mauvaises impressions qu'on tacheroit d'en donner, sans attendre les ordres de S. A., et pour ne perdre temps j'ay escrit à S.^t Germain à Mess.^{rs} le Tellier et Colbert, à ce qu'ils vueillent faire tenir le jugement du Roy en suspens jusques à ce que les informations authentiques qui s'achevent puissent estre arrivées. Je suis bien ayse d'apprendre par M. de Lubieres qu'elles vont à la descharge de nos gens, qui en telles occurences doivent tousjours estre soigneux de demeurer *in moderamine inculpatae tutelae*. Cependant tous ces incidens sont dangereux en ces conjunctures presentes où on ne cherche que noise, pour tant mieux pallier le tort qu'on ne sçauroit nier d'avoir fait au Prince orphelin.

Sur l'affaire de M. Vial ⁶⁾ j'attens aussi le jugement et les ordres de S. A.

1) No. 5871. 2) No. 5877, 5882—5854, 5888 en 5889.

3) Zie No. 5882 en 5884.

4) Zie No. 5882.

5) No. 5885.

6) Zie No. 5875 en 5876.

M. Je vous prie de luy faire mes baisemains, comme aussi à tous ces Messieurs, tant consuls que consistoire et autres qui ont prins la peine de m'escrire, et demeure A Paris, 22^e Aoust 1662.

Il sera necessaire que S. A. soit informée de ce qui a esté receu et par qui de la presente année de la ferme, pour regler ses ordonnances à l'advenant. Vous ferez bien de m'en instruire au plustost.

5895. AAN DU FRESNE ¹⁾. (H. A.)

Il me souvient qu'à S.^t Germain vous me fistes la faveur de m'ouvrir quelques moyens par lesquels vous estimiez que M. le Prince Guillaume de Nassau pourroit s'acheminer au but de sa juste pretension ²⁾. Mais c'est tout ce que ma meschante memoire m'en represente. Je vous supplie tres humblement d'avoir encor la bonté de m'enseigner la route que vous jugez qu'il faille tenir en cest' affaire. Ce brave Seigneur regrette fort que les offices que Mess.^{rs} nos ambassadeurs ont tasché de luy rendre se trouvent tous infructueux, et s'estonne de ce qu'on faict ce grand tort à la generosité du Roy de l'induire à hesiter sur un remboursement si raisonnable. En suite il ne cesse de me presser, de pousser à la mesme rouë, durant le sejour que je doibs faire icy. Aussi luy rendray-je bon compte, Monsieur, de ce qu'il vous aura pleu d'y cooperer, et comme il est genereux au dernier point, je puis bien vous asseurer que le succes de son affaire sera tousjours accompagné de ressentiments et de reconnoissances legitimes.

Je me suis donné l'honneur d'escrire desja quelques fois à Monsieur le comte de Brienne ³⁾, et n'en entens non plus parler, que s'il y avoit rupture manifeste de l'amitié dont il a voulu m'honorer; vous pourriez fort m'obliger, Monsieur, en prenant la peine de scavoir par occasion, en quoy je puis avoir donné subject de me veoir si mal traicté, et en mesme temps de me dire, s'il n'a esté faict mention de ma poursuite au Roy, depuis que je suis hors dela, et s'il n'y a apparence que S. M. se relasche d'un article sur lequel tous les propres subjects mesmes s'estonnent de la veoir insister. Je ne scay plus de quoy pretexter la chose à ceux qui ont soin de s'en enquerir, et ont autant d'affection pour l'honneur du Roy, que pour les interests du Prince orphelin qui souffre. Je vous demande pardon de tant d'importunité, et vous supplie de me croire A Paris, 22 Aoust 1662.

5896. LUBIERES. (H. A.)

Er wordt beweerd, dat niet alleen de „fermiers” de onkosten moeten dragen van het laatste voorval bij het verbeurd verklaren van het zout, doch dat ook Z. H. daarin moet bijdragen. Dat schijnt mij ook billijk. De brief van

1) Kopie van andere hand. — Du Fresne was commies van den graaf de Brienne; zie No. 5869.

2) Nl. Willem Frederik van Nassau, stadhouder van Friesland; zie No. 5780 en 5860.

3) No. 5879, 5880 a en b.

de Koningin van Engeland aan het Parlement is nog niet geopend. A Orange, ce 23 d'Aoust 1662.

5897. PRINSES AMALIA VAN ORANJE. (H. A.)

Uwe brieven onder het adres van den heer Duarte heb ik ontvangen en ze daarna aan den Raad opgezonden, met verzoek om advies over de zaken van de „ferme”, de vorderingen van den commandeur, enz. Verder moeten wij wachten, totdat lord Hollis ¹⁾ te Parijs is aangekomen; ik zal op spoed aandringen, ook al omdat het lange wachten veel geld kost. Over den heer Vial behoeft gij u niet ongerust te maken; ik heb hem eene betrekking bij mij aangeboden en hij is zeker al onderweg. Ik hoop, dat de graaf van Dona, die spoedig hier komt, mij uwe uiteening omtrent onze zaken zal mededeelen. De Turnhout, ce 24^e Aoust 1662.

5898. LE TELLIER ²⁾. (H. A.)

Il est vray qu'il a esté donné advis au Roy d'une violence exercée par des gens employez au recouvrement du peage d'Orange, à l'endroit des commis du fermier des gabelles de Languedoc, mais sa Maj.^{té} a surcis d'y prendre aucune resolution, jusques a ce qu'elle en ayt esté plus particulièrement informée, tant par les procedures que Mons.^r de Besons ³⁾ luy doibt envoyer, que par celles que vous nous debvez faire tenir. Je suis S.^t Germain en Laye, le XXIII^e d'Aoust 1662.

5899. AAN LADY SWANN ⁴⁾. (K. A.)

I was so overjoyed to see in a country I never saw before the rarest man I ever hope to see upon the lute ⁵⁾, to be a friend to the rarest lady I know and the worthiest friend I have left ⁶⁾ in England, that I could not forbear to intreat him to be the bearer of these lynes, to putt your ladyship in mind that, in what corner soever of the world my destinee will send me, I will be the same I was in Holland, which is your most humble and obedient servant. This could be the conclusion of a complimental letter, but I have no mind to finish, Madam, without asking how you doe, what you are doing and how long [you are] to stay in England, because I was informed, to my great satisfaction, Sir William Swann was to be employed at Hamborough or thereabouts ⁷⁾. Your ladyship must pardon me, if I am to inquisitive about another business.

1) Zie blz. 405.

2) Kopie. — Zie No. 5892.

3) Zie beneden.

4) Eenige zinnen uit den brief zijn uitgegeven door J. A. Worp in *Tijdschrift der Vereen. voor Noord-Nederlands muziekgeschiedenis*, IV, 1897, blz. 134.

5) Nl. du Faut; zie blz. 470.

6) Er staat: *left me*

7) Swann werd in 1664 resident van Groot-Brittannië te Hamburg.

As sometimes I have endeavoured to doe what lay in my power towards that noble gentlemans fortune, I will allwayes be glad to see so good a work perfitted by the hands even of your illustrious Souveraine, who having ever made of your vertues, Madam, what it was reason he should make of them, I make no question but his good wishes of time past will be turned into good deeds for the present, and can assure you that whatsoever his Ma.^{tie} will resolve to doe for you both, shall be as much under my desires as lower then your deserts. — Here I am chained to this court till your noble lord Hollis appeare to deliver me. You may ¹⁾ take it for a riddle, if you please, but such is the ground of the truth. In October next it will be a yeare I left my deare frends and country, God knoweth when and if ever to see one another againe. Your ladyship may consider if so long an absence, *à quel poco di viver che m'avanza*, be a joyfull pastime. And yet I have no consolation but patience, which I never had more need of. In the meane time you will find it like and reasonable enough, if I doe divert my fancie upon the handsome things that are here in abundance. Do not interprete it upon *gelegentheitjes* ²⁾, Madam, and such wares. All the time I can spare is given to musike, both in hearing and in doing. So I doe find to have composed about thirty new peeeces, since I am from home. M. du Faut ³⁾ hath heard some of them, and made a shew to be something pleased with my trifles, even with the gigue your ladyship would doe me the favour to esteeme at Teijlingen. If he will make you a relation something like his discourses in presence, I will beginn to enter into a wonderfull presumption of myselfe. Surely he is the rarest compositor that I ever heard, and the sweetest humor of a man. My paper draweth to an end. If your ladyship hath the goodness to let me heare from her, the letters must be directed to such a one député du Prince d'Orange aupres du Roy tres-chrestien à la Rue de S.^t Honoré, chez Madame Hollande, au bon fruict. There liveth, who is to dye Paris, 17/27 of Aug. 1662.

5900. DE BRIENNE Jr. ⁴⁾. (H. A.)

Molestior mihi, Hugeni, negotiorum tuorum mora quam si vel Batavus ipse vel Auriacus essem. Accusare amicitiam hac in parte non potes; sedula fuit, apud Regem assidua, prope importuna. Libellos omnes tuos ipsi recitavi; nihil responsi tuli. Tenax est pristinae mentis, quam juramenti religione sancivit, tolerandum a se neminem Auriacae arci praefici, nisi catholicum. Quid agamus? Perstat in hac sententia, nec dimoveri ab ea, quidquid instemus, poterit. Tu quid consilij capias vide. Sed, si a Regis mente discesseris, necesse habebis, quod amico tuo dolebit plurimum, *ἄπρακτος* discedere. ⁵⁾.

5901. AAN D. STOEFKEN ⁶⁾. (K. A.)

Ik wil den voortreffelijken heer Dufaut, die hier vijf dagen geweest is,

1) Er staat: *make*

2) Zie No. 5310.

3) Du Faut was een bekend luitenist en componist, die te Londen woonde.

4) Kopie van Huygens, die er eene Frausche vertaling aan toevoegde. — Zie No. 5879.

5) Boven den brief staat: R. Paris, 28 Aug. 1662.

6) Kopie. — Zie IV, blz. 427.

niet laten gaan zonder hem mijne hartelijke groeten aan u mee te geven. Als gij u mijner nog herinnert, schrijf dan eens en voeg er een paar regels van uwe laatste compositie aan toe; lady Swann zal u zeggen, waar ik te vinden ben in het bosch, waarin ik tegenwoordig leef. Paris, 18/28 of Aug. 1662.

5902. J. SAUZIN. (H. A.)

Hierbij gaat eene opgave van onkosten, die spoedig betaald moeten worden. Aan den heer de Beauregard heb ik meegedeeld, wat over hem in uw brief stond, en hij heeft mij toen een brief geschreven, die hierbij gaat ¹⁾. De zaak van de „peage a sel” is voor het Hof te Toulouse. Onze moeilijkheden vermeerderen dagelijks. En er liep hier het gerucht, dat gij naar Holland waart teruggekeerd. D’Orange, le 30 Aoust 1662.

5903. LUBIERES ²⁾. (H. A.)

Men zeide gisteren hier „qu’il n’estoit pas veritable que vous fussiez allé à Roän, mais que vous vous en estiez retourné en Hollande”. Er worden van verschillende zijden inlichtingen ingewonnen aangaande het gebeurde bij de „peage”. De zaak van de „fermiers” dient wel zoo in orde te komen, dat wij ambtenaren ook ons salaris trekken, dat men ons nu nog schuldig is gebleven. De heer de Gaut bemoeit zich meer dan ooit met alle zaken van dezen Staat. A Orange, ce 30^e d’Aoust 1662.

De heer Vial heeft verlenging gekregen van zijn verlof, maar vertrekt over eenige dagen.

5904. AAN O. DE SUERIN ³⁾. (H. A.)

Ik schrijf aan den Keurvorst, die wel ingelicht wordt door de Prinses Douariere, maar uit een brief van den agent Beek ⁴⁾ heeft begrepen, dat de Koning zelf een katholiek gouverneur van Oranje wil aanstellen. Dat is gelukkig niet het geval. — „Si vous avez la bonte de souffrir que par ceste occasion je puisse vous entretenir d’un mot de la musique, nostre commune maistresse, je vous advertiray, Monsieur, que le tres illustre Sieur de Chamboniere ⁵⁾, qu’homme du monde n’egale sur le clavecin, soit que vous consideriez la composition ou le beau toucher, se trouve icy si degousté de se veoir ostée par le bas et mauvais menage qui regne en ceste cour, une pension d’environ mil escus par an, qu’il auroit moyen d’en chevir, s’il trouvoit un prince digne amateur de sa science, et capable de le faire vivre avec un peu d’honneur, comme il a tousjours faict icy”. Zou er voor hem geen plaats zijn aan uw hof? A Paris, ce dernier d’Aoust 1662.

1) Die brief is bij de papieren.

2) No. 5903 a, b. Brieven van 24 en 27 Sept. (beide H. A.) zijn zonder eenig belang.

3) Kopie van andere hand. Gedeeltelijk uitgegeven door Jonckbloet en Land, t. a. p., blz. 39. — Zie blz. 22.

4) Zie ook blz. 366 en 372.

5) Zie blz. 20.

5905. PRINSES AMALIA VAN ORANJE. (H. A.)

De heer Duarte zorgt uitstekend voor uwe brieven. De graaf van Dona is hier en ik heb de heeren Beaumont en Buysero hierheen ontboden, om met elkander te overleggen, o. a. over de zaken van de „ferme”. Natuurlijk is het Beauregard, die ons die moeilijkheden veroorzaakt met het recht op het zout uit Languedoc. Jammer dat de heer Boreel ziek is; hij meent het goed met ons, maar het is beter, dat hij wacht, totdat de Engelsche gezant te Parijs is. De heeren kunnen dan gezamenlijk handelen; de heer Beeck, gezant van Brandenburg, heeft daartoe ook last gekregen. De Turnhout, ce 31 Aoust 1662.

Lord Hollis is nog altijd in Engeland.